

«Στόχος μου είναι η διόρθωση σφαλμάτων»

ΒΑΣΟΣ ΛΥΣΣΑΡΙΔΗΣ: Εμπόδιο δεν είναι τα προνόμια των Τ/κ αλλά η Τουρκία

Αφορμή μας έδωσε η τελευταία του ποιητική συλλογή που μόλις κυκλοφόρησε. Με τον δρ Βάσο Λυσσαρίδη μιλήσαμε για ποίηση και για ζωγραφική αλλά και για πολιτική, για την αγωνία του ότι αυτά που μας προτείνουν είναι πολύ χειρότερα από διχοτόμηση, για την παρουσία της ΕΔΕΚ στην Κυβέρνηση, για τον πρόεδρο Χριστόφια.

«Οσοι ελπίζουν ότι με το θάνατό μου θα απαλλαγούν από την πολιτική μου παρουσία, αυτοπατώνται» είπατε πρόσφατα. Νιώθετε ότι κάποιος να θέλουν να σωπάσετε; Ασφαλώς.

Πατί; Διότι λέω πικρές αλήθειες. Για μερικούς ξένους οι δικές μου τοποθετήσεις δημιουργούν ένα λαϊκό αίσθημα ενάντια σε λύσεις νεοανακτικές που στην ουσία θέτουν σε κίνδυνο το βιώσιμο του κυπριακού ελληνισμού. Μας απειλούν για διχοτόμηση, η οποία είναι πράγματι ένας μεγάλος κίνδυνος, όμως αυτά που μας προτείνουν είναι πολύ χειρότερα, διότι είναι διχοτόμηση και συνάμα κυριαρχία της Τουρκίας στις ελεύθερες περιοχές.

Μα είμαστε ακόμη σε τροχιά διαπραγματεύσεων. Μα ήδη μας τα λέει αυτά ο Ταλά.

Θεωρείτε ότι ο πρόεδρος Χριστόφιας θα δεχτεί αυτά που λένε; Δεν θέλω να είμαι πικρός, όμως ήταν σφάλμα το ότι στο κοινό ανακοινωθέν έγινε αναφορά για ελληνοκυπριακό και τουρκοκυπριακό κράτος, η οποία θα συνεταιριστούν για να κάνουν ομόσπονδη κυβέρνηση. Φαίνεται ότι και οι ίδιοι το κατάλαβαν διότι όταν το ανακοινωθέν δεν περιελάμβανε στα έγγραφα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, πανηγύρισαν. Όπως σφάλμα ήταν η εκ των προτέρων αποδοχή της εκ περιτροπής προεδρίας, η εκ των προτέρων νομιμοποίηση του εγκλήματος του εποικισμού. Τι θα γίνει σε περίπτωση λύσης είναι ένα θέμα, αλλά το να νομιμοποιούμε εκ των προτέρων ένα εγκλημα, είναι λάθος. Στόχος μου δεν είναι να κάνω κριτική αλλά διόρθωση των σφαλμάτων.

Μήπως θα έπρεπε να δώσουμε πίστωση χρόνου στον πρόεδρο Χριστόφια; Σφάλμα οι μονόπλευρες υποχωρήσεις διότι οτιδήποτε δώσεις μένει, γι' αυτό δεν πρέπει συνεχώς να κάνουμε παραχωρήσεις. Από την αρχή του Κυπριακού έγιναν τεράστιες υποχωρήσεις από μας και το αποτέλεσμα δυστυχώς δεν ήταν η εξεύρεση λύσης αλλά το αντίθετο, να μετατίθενται συνεχώς τα πλαίσια του διακοινοτικού διαλόγου.

Η παρούσα κατάσταση επιτερείσει πολλούς κινδύνους; Ασφαλώς.

Πώς μπορεί να εκφικτό όκι ευκαίριο τρόπο να ξεπεραστεί; Πατί ζητήσαμε τόσο έντονα να γίνουμε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Για να μπορούμε να εμεινουμε σε λύση, η οποία να είναι συμβατή και εναρμονισμένη με το ευρωπαϊκό κεκτημένο. Δεν το πράξαμε και αφήνουμε τα πράγματα να καταρρέουν. Πού είναι η διεκδικητική πολιτική; Θα μπορούσαν ποτέ να υπήρχαν επικηρίματα αν εμείς δεν τα είχαμε δεχτεί; **Πατί δεν πιστώνετε με καλή θέληση τον Πρόεδρο Χριστόφια;** Δεν πιστεύω ότι υπάρχει Κύπριος που να μην έχει καλή θέληση για να βοηθήσει την πατρίδα του, αλλά εξαρτάται το πώς βλέπει ο καθένας αυτή την βοήθεια. Δεν κατηγορώ κανένα για έλλειψη καλής θέλησης, οι πράξεις όμως πολλές φορές αντί να υποβοηθούν την προώθηση της υπόθεσής μας, την δυσχεραίνουν. Ο ίδιος ο κύριος Χριστόφιας προεκλογικά είχε πει ότι η λύση πρέπει να διασφαλίζει την ενότητα του κράτους, της οικονομίας, των θεσμών, να μας απαλλάσσει από τον εποικισμό, από τους ξένους εγγυητές και την ξένη στρατιωτική παρουσία, να διασφαλίζει τις βασικές ελευθερίες και τα ανθρωπίνια δικαιώματα όλων των πολιτών, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος όλων των προσφύγων για επάνοδο στις πατρογονικές τους εστίες. Αυτό κάνουμε τώρα;

Σας κατηγορούν ότι έχετε αυτή τη γραμμή διότι είστε ενάντια στη διζωνική δικαιοσύνη ομοσπονδία. Δεν είμαι ακριμάτως ονοματολόγιος. Αν διζωνική δικαιοσύνη ομοσπονδία είναι αυτά που μας είπαν προεκλογικά, δεν υπάρχει Κύπριος που δεν θα την δεχόταν. Είναι όμως έτσι τα πράγματα; Μήπως χωρίς να το θέλουμε δημιουργούμε δεσμό για μας από τα οποία αργότερα θα έχουμε δυσχερέστερα; Πατί δεν συζητούμε το περιεχόμενο της λύσης χωρίς ονοματολογία;

Κάποιος σας θεωρούν απορριπτικό. Αν απόρριψη είναι να μην δέχομαι σχέδια τα οποία θέτουν σε κίνδυνο τον κυπριακό ελληνισμό, θα το θεωρούσα προσβολή να μην είμαι απορριπτικός.

Διαισθάνετε ότι ετοιμάζεται νέο σχέδιο Ανάν; Μαγειρεύεται, τώρα πόσο θα τολμήσουν να το προβάλλουν ή όχι, εξαρτάται από τη δική μας στάση. Μήπως αυτά που ζητά η Τουρκία και ο Ταλά δεν είναι κάτι χειρότερο από το σχέδιο Ανάν;

Άλλο το τι ζητούν και άλλο το τι θα πάρουν από μας. Μα συχνά τα δίνουμε. Αυτό είναι το θέμα.

Πώς εισπράξατε την αντίδραση του προέδρου Χριστόφια;

Δεν μπορώ να μη δω την ΕΟΚΑ ως κίνημα απελευθερωτικό...
Πώς θα γράφατε την Ιστορία; Θα έλεγα την αλήθεια και η αλήθεια είναι σφαιρική. Το να πιάσεις το μικρό σφάλμα και να το μετατρέψεις σε ισοδύναμη αλήθεια, δεν υπάρχει μεγαλύτερη διαστρέφση της Ιστορίας. Μήπως το 1821 δεν έγιναν και σφάλματα και εγκλήματα; Τι πρέπει να μείνει σφαιρικό στη συνείδηση του έθνους; Ότι ένας μικρός λαός, σχεδόν άοπλος, στράφηκε ενάντια σε μια πανίσχυρη οθωμανική αυτοκρατορία και με τη δύναμη της ψυχής κατάφερε να επαναδημιουργήσει το έθνος. Θα ασχολούμαστε με τα μικρά; Μπορώ να μη δω την ΕΟΚΑ ως ένα απελευθερωτικό κίνημα διότι υπήρξε το άλφα ή το βήτα; Πώς θα δίνετε το 1974; Προδοσία της ελληνόφωνης κοινότητας. Το πραξικόπημα και η εισβολή ήταν μέσα στα σχέδια του Κίσιγκερ για να διαχωριστούν οι δυο κοινότητες. Τι να πω, ότι ο λαός αγωνίστηκε στην εισβολή προδομένου; Ότι ήταν η μεγάλη ήττα του ελληνικού έθνους, μια ήττα που προήλθε από εφιάλτες; Για τους Τουρκοκύπριους τι θα γράφατε; Ότι είναι τα μεγάλα θύματα της Τουρκίας, του τουρκοικού επεκτατισμού. Η Μεγάλη Βρετανία, επειδή έβλεπε ότι δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει μόνη το Κυπριακό, ενέλεξε την Τουρκία για να αξιοποιήσει τους Τουρκοκύπριους και να δημιουργήσει όλα αυτά. Μήπως δεν είναι το μεγαλύτερο μας λάθος το ότι δεν εμπλέξαμε τους Τουρκοκύπριους μαζί μας στον απελευθερωτικό αγώνα; Αν μπορούσαμε θα έπρεπε, το να θα ήταν εφικτό, δεν το ξέρω. Θα αλλάζατε τα βιβλία της Ιστορίας; Αν εννοείτε την σύγχρονη κυπριακή Ιστορία, δεν έχει πραγματικά γραφεί, όμως δεν είναι δουλειά σοφών να κάτσουν να γράψουν την Ιστορία από τα γραφεία τους. Η Ιστορία γράφεται από το λαό και δεν δέχομαι να γραφτεί ανάποδα.

Η τελική πορεία στο Κυπριακό καθορίζει... την παραμονή ΕΔΕΚ

ΟΤΑΝ για τους S300 αποχώρησε η ΕΔΕΚ από την Κυβέρνηση Κληρίδη, σήμερα με δεδομένο αυτό που λέτε δεν θα έπρεπε να είχε αποχωρήσει από την Κυβέρνηση; Η ΕΔΕΚ έμεινε στην Κυβέρνηση για να εξαναγκάσει τον πρόεδρο Χριστόφια να συμμορφώνεται προς τις προεκλογικές του δεσμεύσεις. Το πόσο θα μείνουμε στην Κυβέρνηση, θα εξαρτηθεί από ποια θα είναι η τελική πορεία των χειρισμών επί του Κυπριακού.

Η ΕΔΕΚ υιοθετεί τις θέσεις του επίμου προέδρου της; Μα δεν υπάρχουν δικές μου θέσεις και της ΕΔΕΚ. Είμαστε ταυτόσημοι.

Σας κατηγορούν ότι δεν την αφήνετε να απογαλακτιστεί. Αυτά είναι για κείνους που θέλουν να πνίσουν ακόμα και εν ζήτι τη φωνή μου. Όποιος πάει σε συνέδριο της ΕΔΕΚ θα δει ότι συμβαίνει ακρι-

βώς το αντίθετο.

Νιώθετε όμως την ανάγκη να κάνετε παρεμβάσεις. Ασφαλώς, αν δεν τις έκανα το κόμμα μου θα διαμαρτυρόταν.

Στο τελευταίο συνέδριο νιώσατε πικραμένος με την αλλαγή του καταστατικού, μια που είχε αλλάξει για να αποχωρήσει εσείς; Ο Λυσσαρίδης αποχώρησε προτού αλλάξει το καταστατικό. Ήταν δική μου προσωπική απόφαση η αποχώρησή μου από την προεδρία του σώματος διότι πίστευα ότι πρέπει να γίνεται αλλαγή.

Συμφωνείτε ή όχι με την καταστατική αλλαγή; Δεν εμπλέκομαι στο διάλογο που έγινε στο κόμμα για τις θητείες.

Ποιον θα ήθελε ο Λυσσαρίδης να αναλάβει τα νιάτα της ΕΔΕΚ από δω και εμπρός; Μα δεν είναι βασιλικός θρόνος με διαδόχους.

Έχετε αδυναμία σε συγκεκριμένο άτομο; Σέβομαι τις αποφάσεις των συλλογικών οργάνων, αλλιώς να καθόριζα εγώ τη διαδοχή. **Έχετε μια προτίμηση;** Και αν ακόμη είχα θα την εξέφραζα με ψήφο. **Η πορεία της ΕΔΕΚ σήμερα σας βρίσκει ικανοποιημένο;** Δεν έχω καμιά διαφωνία στη γραμμή που ακολουθεί σήμερα η ΕΔΕΚ, άλλωστε οι δικές μου δηλώσεις δεν διαφέρουν καθόλου από τα ανακοινωθέντα των συλλογικών οργάνων του κόμματός μου.

Το ποσοστό της ΕΔΕΚ; Θα ήθελα να ήταν η πλειοψηφία, αλλά δεν είναι το τι θέλω αλλά το τι ψηφίζει ο λαός που μετρά...

Στις ευρωεκλογές... είμαι βέβαιος ότι η ΕΔΕΚ θα έχει βουλευτή. Και την περασμένη φορά τα καταφέραμε αλλά μας έκλειψαν την έδρα.

φια έναντι της επιστολής που του στείλατε; Λυπούμαι γιατί δεν δημοσιοποιήθηκε ολόκληρη η επιστολή, διότι θα βλέπατε ότι δεν υπάρχει οτιδήποτε προβληματικό, απλά προσπαθούσα να διορθώσω την πορεία μας λέγοντας τη γνώμη μου. Ο τρόπος αντίδρασης από τον ίδιο τον πρόεδρο με κάνει να αγωνιώ ακόμα περισσότερο. Περίμενα βρομάδες να μου απαντήσουν γραπτώς ή να με καλέσει να συζητήσουμε ή στο Εθνικό να γίνει μια συζήτηση επί των θεμάτων που εγείρω. Σαν να μην στάλθηκε η επιστολή και όταν τελικά δημοσιοποιήθηκε, ο πρόεδρος Χριστόφιας αντί να απαντήσει στα επικηρίματά μου, έχασε την ψυχραιμία του και είπε ότι επειδή έχω μακρά βιολογική παρουσία δεν έπρεπε να λέω αυτά τα πράγματα και ότι εκείνος θα κριθεί από τα έργα του και εγώ από τα λόγια μου. Αντιλαμβάνομαι ότι υπήρξε μια απώλεια ψυχραιμίας γι' αυτό τα αντιπαρέκρομα. Θέλω όμως απάντηση στα επικηρίματά μου. Θα δεχτούμε συνεταιρισμό;

Το θέμα είναι τι είναι εφικτό 34 χρόνια μετά από την εισβολή. Εφικτό είναι μια ουσιαστική, δίκαιη λύση, η οποία θα κατοχυρώνει τα προνόμια των Τουρκοκυπρίων, δεν θα επιτρέπει ξένες επεμβάσεις, δεν θα είμαστε αποικία άλλων χωρών, αλλά ευρωπαϊκή χώρα. Δεν είναι τα προνόμια των Τουρκοκυπρίων το εμπόδιο αλλά οι προθέσεις της Τουρκίας να χρησιμοποιήσει την Κύπρο ως εφαλτήριο για έλεγχο της Μέσης Ανατολής.

Πατί δεν καταφέραμε τόσα χρόνια να πάρουμε έστω τα στοιχειώδη που ζητούμε; Πού είναι το δικό μας λάθος; Διότι κάναμε συνεχώς μονόπλευρες υποχωρήσεις με την ελπίδα ότι θα βρίσκαμε λύση και μας έμειναν οι υποχωρήσεις.

Για ποια θέματα αναθεωρήσατε τις σκέψεις σας; Δεν εννοώ τα πολιτικά, όταν έχεις καταχρηστεί δεν χρειάζεται να αναθεωρήσεις τις σκέψεις σου. Για τα γεγονότα της ζωής που αναθεώρησα τις σκέψεις μου θα τα βρείτε στα απομνημονεύματά μου, μην βιάζεστε.

Γεννάμετε με ένα προορισμό; Πιστεύω ότι ο άνθρωπος είναι μίγμα γενετικού υλικού και συνθηκών. Φέρνει κάτι μαζί του το οποίο μπορεί να καλλιεργηθεί και να αναπτυχθεί.

Ποια από τις ιδιότητές σας είναι γενετικού υλικού; Δεν θα μπορούσα να γράφω ποίηση αν δεν είχα γενετικό υλικό, ούτε και θα μπορούσα να είμαι ζωγράφος. Αλλά υπάρχουν πράγματα που μπορείς να αποκτήσεις οικοδομώντας πάνω στο γενετικό σου υλικό.

Η πολιτική οικοδομήθηκε πάνω στο γενετικό υλικό; Όχι, η πολιτική ήταν πρόκληση ηθική. Δεν είμαι βέβαιος αν γεννιόμουν σε μια άλλη χώρα κατά πόσο θα είχα αφιερώσει τόσο μεγάλο ποσοστό της ζωής μου στην πολιτική. Γεννήθηκα σε μια αποικία με την ελληνική σημαία να είναι υπό απαγόρευση, τη φυλάγαμε στα μπαούλα μας για να τη βλέπουμε σαν ερωμένη.

Αργότερα ήλθε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος με τα ιδανικά της αυτοδιάθεσης και της ελευθερίας. Στην Κύπρο αρνήθηκαν αυτά τα δικαιώματα και άρχισε μια επαναστατική δραστηριότητα η οποία συγκλονίσει ένα ολόκληρο λαό. Πιστεύω ειλικρινά ότι η εποχή της ΕΟΚΑ, ανεξαρτήτως λαθών, ήταν η πιο συγκλονιστική περίοδος του κυπριακού ελληνισμού. Έφταναν τα παιδιά να πηγαιίνουν τραγουδώντας στις αγρόδες και οι ζωντανό να ζηλεύουν τους μελλοθάνατους γιατί έμειναν στην Ιστορία.

Η ποίηση είναι το συμπλήρωμα της πολιτικής

Ποιο είναι το μεγαλύτερο σας λάθος; Αυτό δεν θα το πω παρά μόνο όταν θα κάνω γενική αποτίμηση του έργου μου.

Θα γράψετε τα απομνημονεύματά σας; Τα γράφω με μια καθαρώς προσωπική διήγηση, όχι με τον τυπικό τρόπο. Νόμιζα πως στο τέλος του χρόνου θα ήμουν έτοιμος, αλλά δεν είμαι.

Τώρα κυκλοφορεί η ποιητική σας συλλογή «Ποιήματα». Ναι, από τις εκδόσεις «Άγρα» στην Αθήνα και «Αιγίαι» στη Λευκωσία.

Η ποίησή σας αυτή έχει μια απαισιοδοξία που δεν μας συνθηρίζει ο Βάσος Λυσσαρίδης. «Τώρα θρηνώ ότι για το χαρό του ονειρίου, αλλά γιατί ο χαμός ξεχάστηκε...». Είναι φυσικό η διάθεση να μην είναι συνεχώς η ίδια.

Είναι μια πολιτική απογοήτευση; Όχι, αλλά θα βρείτε και θετικούς στίχους, λέω στον απολογισμό «... κάλλιο παιδί μου να πορεύεται με πίκρα, την πίκρα ενός ορμάτος που ξέφυγε, παρά τη γλύκα μιας ανώφελης φυγής». Ζω σε μια χώρα υπό κατοχή, δεν είναι φυσικό να με επηρεάζει;

Η ποίηση είναι απάντηση στα σημερινά πολιτικά αδιέξοδα; Όχι μόνο, αν μου έλειπε η ποίηση δεν έβρω αν θα είχα ψυχολογική ισορροπία, διότι μέσα στην ποίηση εκφράζω εκείνα που δεν μπορώ να πω πολιτικά.

Είναι το αντιστάθμισμα... όχι το συμπλήρωμα. Στην ποίησή μου θα δεις την τρομακτική αγάπη που έχω προς τον άνθρωπο του μόχθου, όχι μόνο για αυτό που είναι αλλά για αυτό που είναι. Άνθρωπος σημαίνει κοινωνία, σημαίνει επαφή με την εποχή του και το μέλλον. Το «τα πάντα ρει» δεν είναι μόνο για τα πράγματα, αλλά και για τις σκέψεις. Επομένως ο άνθρωπος που δεν δεχεται να αναθεωρεί τις απόψεις του αν η ιστορία το επιβάλλει, έχει πάψει να σκέφτεται.

«Ο καλύτερος θάνατος είναι ο όρθιος»

Ποιητής ή ζωγράφος; Περισσότερο ποιητής.

Πώς γεννιέται ένα ποίημα; Μόνο τους έρχονται, όταν πάρω την πένα και ξεκινήσω δεν ξέρω τι γράφω μέχρι να τελειώσω. Στο υποσυνείδητο γίνεται η ζύμωση και πολύ σπάνια επεμβαίνω.

Και οι κόλλες χάνονται... αυτό είναι γεγονός, πολλά ποιήματά μου χάθηκαν.

Ατημέλειος; Πολύ, τοσπατσούλης, μπορεί να βρεις τη μια σελίδα του ποιήματος σε ένα συρτάρι και τη δεύτερη σε άλλο. Είναι ολίγον ακατάστατος.

Στις ζωγραφικές είστε πιο συνεπής; Ό,τι κάνω σε 1-2 ώρες, αλλιώς δεν επανέρχομαι στον πίνακα. Δεν είμαι σπουδασμένος ζωγράφος, δεν έχω τεχνική.

Η προεδρία της Βουλής σας έδωσε και πολύ ωραία σκίτσα; Ναι, είχα την τάση να κάνω σκίτσα την ώρα της συνεδρίας. Κάποιοι μου τα έπαιρναν και δεν μου έμεινε κανένα.

Ποιο είναι το μυστικό των 88 τόνων χρόνων; Το ότι

δεν τα αισθάνομαι.

Ταξιδεύετε συχνά... έτσι ο θάνατος δεν με βρίσκει. **Φοβάστε το θάνατο;** Όχι, αγαπώ τη ζωή και μισώ το θάνατο, όχι για το βιολογικό τέλος αλλά για το τέλος των σκέψεων. Βέβαια δεν ξέρω πώς θα αισθανθώ την ώρα που θα έλθει.

Ο Ελύτης είπε για το θάνατο ότι είναι «ο ήλιος χωρίς βασιλέματα». Εγώ έχω ένα δίστιχο που λέει: «Το να νικάς τον φόβο/ του θανάτου καμιά/ καμιά δεν είναι σου το λέω/ παλικαριά./ Είναι γιατί το ξέρεις/ πως ο φόβος σκοτώνει/ πιότερο απ' το θάνατο».

Σας απασχολεί η φυσική φθορά; Ναι, με απασχολεί, γι' αυτό λέω ότι ο καλύτερος θάνατος είναι ο όρθιος, ιδιαίτερα στα δημόσια πρόσωπα.

Πώς είναι μια συνθημένη μέρα του Βάσου Λυσσαρίδη; Έχω λίγα ραντεβού τα πρωινά, πολλούς φίλους που έρχονται χωρίς ραντεβού διότι είναι άνθρωποι που μοιραστήκαμε σφαίρες και σκέψεις.

Το απόγευμα γράφω ή ζωγραφίζω. Τα βράδια μπορεί να βγω.

Τάβλι, χαρτιά παίζετε; Το καλοκαίρι στον Πρόδρομο. **Πώς γεννήθηκε αυτή η αγάπη για τον Πρόδρομο;** Στην τρίμηρη εκδρομή των μαθητικών μου χρόνων, περνώντας εκεί που είναι το σπίτι μου σήμερα, είδα ένα σπίτι μέσα στο δάσος και το ζήλεψα. Μου άρεσε ο Πρόδρομος και όταν είχα καιρό πήγα να στο ξενοδοχείο Βερεγγάρια. Ο ιδιοκτήτης του Κόκκαλας, μου είπε μια μέρα ότι πωλείτο ένα σπίτι στο δάσος. Πήγα και ήταν το σπίτι που είχα ένα μαθητικό. Έτσι το πήρα.

Ήταν ένα παιχνίδι της μοίρας; Δεν ξέρω, ήταν παράξενο. Είναι το σπίτι της πρεμίας μου.

Η αυτοβιογραφία ποτέ θα εκδοθεί; Ελπίζω μέσα στην άνοιξη.

Τι θέλετε να γράψει η Ιστορία για τον Βάσο Λυσσαρίδη; Ό,τι θέλει η Ιστορία.

